

POSTANOWIENIE

3 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Karol Weitz

na posiedzeniu niejawnym 3 lutego 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku J. A.

z udziałem A. A.-P., D. A., G. C., M. C., D. H., P. H., M. P., A. T. i M. W.

o stwierdzenie nabycia spadku,

na skutek skargi kasacyjnej J. A.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z 22 listopada 2022 r., II Ca 834/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. ustala, że każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swoim udziałem w postępowaniu kasacyjnym;**
- 3. przyznaje kuratorowi dla nieznanych z miejsca pobytu uczestników M. C. i P. H. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Żywcu - adwokatowi W. H. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) powiększoną o należny podatek VAT tytułem wynagrodzenia za pełnienie funkcji kuratora dla nieznanych z miejsca pobytu uczestników postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być wobec tego osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej wnioskodawczym J.A. od postanowienia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z dnia 22 listopada 2022 r.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a także na oczywistą zasadność wniesionej skargi.

Zgodnie z utrwalonym poglądem judykatury Sądu Najwyższego przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej (por. postanowienia z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Istotność zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia, wskazaniu przepisów prawa, na których tle zagadnienie to wyłoniło się, oraz zaprezentowaniu argumentacji jurydycznej uzasadniającej możliwość rozbieżnych ocen prawnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC

2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 24 maja 2016 r., I CSK 666/15, niepubl.).

Skarżąca w skardze podniosła jako istotne zagadnienie prawne potrzebę rozstrzygnięcia i wyjaśnienia kwestii: „czy, wobec jednoznacznej woli testatora i wydziedziczeniu dzieci pochodzących z pierwszego małżeństwa wobec ich uporczywego nie dopełniania względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych, przy jednoczesnym powołaniu do spadku jedynie dziecka z drugiego małżeństwa, w niniejszej sprawie, można przyjąć wedle zasady *a minori ad maius*, że zgodnie z wolą testatora wydziedziczone pozostają również wnuki - dalsi zstępni dzieci z pierwszego małżeństwa?”

Tymczasem Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 10 kwietnia 1975 r., III CZP 14/75 (OSNC 1976, nr 2, poz. 28) przesądził, że przepisy kodeksu cywilnego nie wykluczają możliwości wyłączenia spadkobiercy ustawowego od dziedziczenia (testament negatywny), przy czym wyłączenie od dziedziczenia nie pozbawia takiego spadkobiercy prawa do zachowku. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy wyjaśnił, że kodeks cywilny dopuszcza w zasadzie w szerokim stopniu swobodę testowania, a jej ograniczenia - wynikające bądź to z założeń ogólnych (art. 58 k.c.), bądź też z przepisów szczególnych (np. regulujących dziedziczenie gospodarstw rolnych oraz wkładów gruntowych w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych) - nie przekreślają takiego rozrządzenia, jakie znane było prawu poprzednio obowiązującemu pod postacią testamentu negatywnego. Przejawem tak pojmowanej wolności testowania jest też przyjęta w kodeksie cywilnym instytucja wydziedziczenia (art. 1008 k.c.), która umożliwia spadkodawcy w określonych sytuacjach pozbawienie zstępnych, małżonka i rodziców zachowku (art. 991 § 2 k.c.). Tak unormowane wydziedziczenie jest daleko idące w skutkach, bo nie tylko odsuwa wymienione osoby od dziedziczenia, lecz pozbawia je również dobrodziejstwa, wyrażającego się w możliwości dochodzenia stosownej wierzytelności pieniężnej (art. 991 § 2 k.c.).

Z tych względów, podniesiona kwestia nie może stanowić istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Skarżąca w skardze kasacyjnej nie wykazała także występowania innej przesłanki przedsądu w postaci jej oczywistej zasadności.

W judykaturze Sądu Najwyższego zgodnie przyjmuje się, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka w szczególności istnieje wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. Pamiętać przy tym trzeba, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Skarżący musi zatem wykazać, że wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym na pierwszy rzut oka, bez konieczności przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, niepubl.).

Tymczasem bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej wnioskodawczyni nie pozwala przyjąć, by była ona – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Skarżąca nie wykazała, że zastosowanie powołanych w podstawach skargi przepisów, których naruszenie miałyby wskazywać na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, było – w okolicznościach sprawy – oczywiście błędne lub doprowadziło do tego, że zaskarżone orzeczenie jest oczywiście nieprawidłowe.

Na marginesie należy także zauważyć, że między twierdzeniem skarżącej, iż w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona zachodzi wewnętrzna sprzeczność. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 kwietnia 2008 r., III CSK 64/08 (niepubl.) wyjaśnił, że powoływanie się na oczywistość skargi i konieczność dokonania wykładni prawa wzajemnie się wyklucza. Taki sposób konstruowania skargi kasacyjnej jest pozorowaniem występowania w sprawie okoliczności publicznoprawnych, w oparciu, o które Sąd Najwyższy dokonuje oceny na podstawie art. 398⁹ k.p.c.

Biorąc powyższe pod uwagę należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 w zw. z art. 391 § 1 oraz w zw. z art. 398²¹ k.p.c.

Wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla uczestników nieznanych z miejsca pobytu ustalono na podstawie § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 roku, w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018 r., poz. 536) w zw. z art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (Dz.U. z 2017 r., poz. 2368 i 2400), w zw. z § 6 ust. 2 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2023 r., poz. 1964).

[a.ł]